

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU ÜYESİ

MEHMET ALİ MOLAY'IN

“TÜRKİYE’DE TARIM VE GIDA:

GELİŞMELER, POLİTİKALAR, ÖNERİLER” RAPORU

BATI ANADOLU BÖLGESİ TOPLANTISI

AÇILIŞ KONUŞMASI

3 Nisan 2009

Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

Sayın Müsteşarım, Sayın Vali, Değerli Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. “Türkiye’de Tarım ve Gıda: Gelişmeler, Politikalar ve Öneriler” başlıklı raporumuzun ilk bölgesel toplantısını İzmir’de gerçekleştirmekten ve bugün burada sizlerle olmaktan büyük mutluluk duymaktayım. Bu vesileyle, TÜSİAD Tarım ve Gıda Çalışma Grubu Başkanı Sayın Rint Akyüz şahsında rapor yazarlarımıza ve bu toplantının gerçekleşmesindeki emek ve katkılarından dolayı Sayın Hüseyin Porsuk nezdinde BASİFED Yönetim Kurulu’na huzurlarınızda bir kez daha teşekkür etmek istiyorum.

Tarım ve gıda, ekonomik ve sosyal boyutları göz önünde bulundurulduğunda içinde bulunduğumuz ekonomik krizde ülke ekonomilerinin yeniden yapılanmalarında hayati önem taşıyan sektörlerdir. Nüfusun yeterli ve sağlıklı beslenmesi açısından kilit sektörler olan tarım ve gıda, kriz ortamında kentlerdeki işsizlik oranları artarken kırdaki nüfusun kendi bölgelerinde kalmasını da sağlamaktadırlar. Bu, kırsal kalkınma politikaları ve tarımda Ar-Ge ve inovasyonun geliştirilmesi ile mümkün olabilecektir.

Türkiye’de tarım politikalarını kırsal ve bölgesel kalkınmadan ayrı düşünmek mümkün değildir. Tarım sektörü bölgesel kalkınma politikalarının tasarımında çok önemli bir yere sahiptir. Son dönemde Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasının bölgesel ve kırsal kalkınma boyutu daha da güçlenmektedir. Tüm bunlara ek olarak, içinde bulunduğumuz ekonomik krizi en az hasarla atlatmak için gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke gibi, Türkiye de, kırsal kalkınma çerçevesinde tarım politikasını yeniden gözden geçirmek zorundadır.

Tarım ve gıda, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla hem dünyada hem de Türkiye’de sorunlu temel sektörlerdir. Türkiye’nin bu sektörlerdeki sorunları maalesef kronik bir hal almıştır. Yapısal sorunlar çözülemediği gibi modern üretim açısından son derece önem taşıyan sanayi-tarım entegrasyonu da bir türlü sağlanamamıştır.

- Tarım nüfusunun fazlalığı,
- Küçük ve parçalanmış işletmeler,
- Geçimlik ve yarı geçimlik işletmelerin yoğunluğu,
- Üretimde uzmanlaşmanın ve teknoloji kullanımının yetersizliği,
- Ürün standardizasyonunun sağlanamaması ve
- Tarım politikalarındaki istikrarsızlık tarım sektörünün sanayi ile entegrasyonu ve gelişimi açısından büyük engel teşkil etmiştir.

Türkiye’de tarımsal üretimde gözlemlenen düşük büyüme hızı yıllardır aşılamamaktadır. 1968-2008 arasındaki yıllık ortalama tarımsal üretim artışı % 1.2, 2008 yılındaki artışı ise %4,1’dir. 2008 yılında tarımın Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla içindeki payı, %8,9, istihdam içindeki payı ise %26 civarındadır.

Günümüze kadar uygulanan tarım politikaları, üretimin pazar sinyallerine uygun olarak gelişmesini engelleyici, üretici gelirlerinde istikrarsızlık yaratıcı ve gelir dağılımını bozucu etkiler yaratmıştır. Bu durum, ürünlerde iç ve dış pazarlarda değerlendirilemeyen stokların ya da arz eksikliğinin oluşmasına yol açmaktadır. Ayrıca, sağlanan desteklerin üreticiye yeteri kadar yansımaması nedeniyle arzu edilen sosyal amaçlar gerçekleştirilememiş ve hatta kamu kaynaklarına önemli ölçüde yük getirilmiştir. Üretimin serbest rekabet koşullarında piyasa sinyallerine uygun bir şekilde gelişimine izin verilmesi için devletin fiyat müdahalelerinden uzaklaşması, ürün borsalarının ve hallerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de tarım politikalarında sık sık içine düşülen bir yanlışlık da “korumacılık” ile “kendine yeterlilik” politikalarının birbirine karıştırılmasıdır. Hem Dünya Ticaret Örgütü üyesi olan, hem AB’yi hedeflemiş bir ülkenin dış ticaret koruma yöntemleriyle kendine yeterli olmaya çalışması gerçekçi değildir. Teknik ilerleme, araştırma geliştirme, toplumu bilinçlendirme, kendine yeterli olabilmenin daha doğru ve kalıcı araçlarıdır. Kendine yeterli olma hedefi yerine benimsenebilecek “uzmanlaşma”, “bir ürünün dünyada en iyisini üretebilmek”, “en iyi işleyebilmek” gibi hedefler, Türkiye’nin küreselleşen dünyada ya da AB’de daha güçlü bir yer almasını kolaylaştırabilecektir.

Yapısal sorunların çözümüne, dünyada tarım ve gıda üretim, tüketim ve ticaretinin kökten değişikliklere uğradığı tespiti ile başlamak gerekmektedir. Küresel tarım ve gıda ticaret hacmi genişlemekte ve gıda sistemi nitelik değiştirmektedir. Gıda sistemi, tarıma girdi sağlayan sektörlerden başlayarak; tarım, gıda sanayii, iç ve dış ticaretle devam eden ve tüketicilerde sonlanan bir bütündür. Gıda sisteminin etkin çalışabilmesi için, iç ve dış faktörleri dikkate alarak rekabetçi bir ortamın sağlanması, bunun için de, istikrarlı işleyen bir piyasa mekanizmasının mevcudiyetine ihtiyaç vardır. Bu mekanizmanın çalışabilmesi için, hükümetlerin bilgi üretim ve dağıtım kanalları yaratarak işler hale getirilmesi de gerekmektedir.

Türkiye’de geleceğe bakılırken üzerinde en fazla hemfikir olunan hedef rekabetçi bir tarım sektörünün oluşturulmasıdır. Rekabetçi tarım sektöründen anlaşılması gereken, tarımın girdi piyasalarının düzgün işlemesi, üretim faktörlerinin piyasa fiyatlarından temin edilebilmesi, bu açıdan diğer sektörlerle rekabet edebilmesi ve ürününü makul bir karla işleyen rekabetçi piyasalarda satabilmesidir. Bu hedefe yaklaşmak üzere önceliklerin belirlenmesi yerinde olacaktır. Önceliklerin başında tarımda kurumsal altyapının geliştirilmesi gelmektedir. Kurumsal altyapının başlıca unsurlarını mülkiyet hakkı, tarımsal finans, tarımsal araştırma ve yayım, bilgi sistemi oluşturmaktadır.

Tüm bunların yanı sıra, tarım ve gıda sektörlerinde Ar-Ge ve inovasyonun önemi unutulmamalıdır. Ulusal üretimin rekabet etmeye çalıştığı ithal tarımsal ürünlerde yoğun Ar-Ge girdisi kullanılmaktadır. Türkiye tarımının ivme kazanması için çiftçiden başlayıp Ar-Ge kuruluşlarında sonlanan bir zincir oluşturmak gerekmektedir. Bu çerçevede, TÜRKONFED ile ortaklaşa yürüttüğümüz Bölgesel İnovasyon Merkezleri Projesinin kapsamında ve BASİFED koordinasyonunda bilişim ve elektronik alanında ilk merkezimizin çalışmaları tamamlanmıştır. İkinci merkezimizin yine Ege Bölgesinde tarımın alanında oluşturulması için başlatılan çalışmaları da bölge ve sektör için heyecan verici buluyoruz.

Bu toplantımızın ve raporumuzun tarım ve gıda sektörlerinin vizyoner bir anlayışla yeniden tasarlanması hedefine katkıda bulunmasını diliyorum.